

Adoptantendag 2024

Eens per jaar worden onze zeer gewaardeerde Adoptanten speciaal ontvangen in de Hortus. Op 24 september was het weer zo ver, een behoorlijk aantal Adoptanten kwam naar de Oranjerie.

Vriendenvoorzitter John van Ruiten heette iedereen welkom. Hij lichtte het een en ander toe. Het jaarthema van de Nederlandse Vereniging van Botanische Tuin is dit jaar Plant en Insect. Planten en hun bestuivers horen bij elkaar, zonder elkaar zijn ze kansloos. Mede door de spreekster van de middag, Renske Ek, curator van de botanische tuin van Paleis Het Loo, is de stichting NED (Natuurhistorisch Erfgoed Digitaal) opgericht. De stichting start het project Plant en Insect, Renske vertelt erover. Paul Kessler belicht wellicht voor de laatste keer - hij gaat in 2025 met pensioen – het reilen en zeilen van de Hortus. De Vriendenstichting kan zich verheugen in grote belangstelling voor de activiteiten, maar loopt daarbij aan tegen het feit dat lezingen snel zijn volgeboekt, zodat er veel Vrienden teleurgesteld moeten worden. In overleg met de Hortus wordt geprobeerd hier iets aan te doen.

De Vrienden hebben de resultaten van de enquête uit het najaar van 2023 kort geleden ontvangen. Er was een grote respons met veel meningen en suggesties. Eén punt dat naar voren kwam, is dat Adoptanten er prijs op stellen beter te worden geïnformeerd over het wel en wee van hun boom. Hieraan wordt gewerkt. Over boom gesproken: onze magnifieke Ginkgo biloba is namens de provincie Zuid Holland genomineerd in de verkiezing van de Boom van het Jaar. Tijdens de Adoptantendag lag hij op kop!

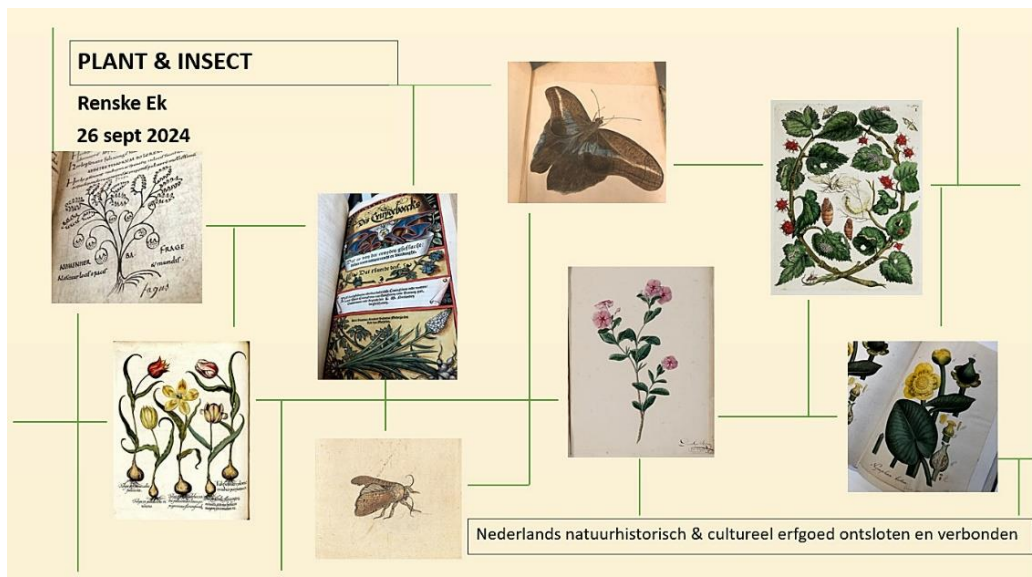
Prefect Paul Kessler is alle medewerkers en vrijwilligers van de Hortus dankbaar, want er zijn het afgelopen jaar veel projecten gerealiseerd. Zo wordt onder de zwarte den -heel zorgvuldig om de wortels niet te beschadigen- een buitenleslokaal aangelegd. Dit zal een goede plaats bieden om natuureducatie te geven, vooral als het regent. Bomenspecialist Copijn heeft zich voornamelijk beziggehouden met de monumentale bomen in de Hortus, waaronder onze genomineerde voor de Boom van het Jaar. De Plantenmarkt en Midzomernacht waren drukbezocht met resp. 4500 en 2250 bezoekers. Er was bij de Midzomernacht een speciale VIP-ingang voor Vrienden en Adoptanten. De geurtentoonstelling in het bezoekerscentrum Sterrewacht, nog open tot 1 december, trok ca. duizend bezoekers per week.

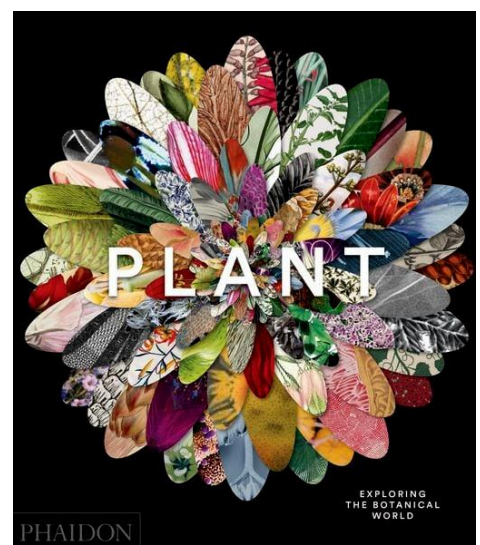

Boom van het jaar?

Paul namens de Hortus en Ignas Snellen namens het Instituut Sterrenwacht, hebben een memorandum van samenwerking getekend om samenwerking op het raakvlak van kunst, natuur en wetenschap kracht bij te zetten in dit bezoekerscentrum. Vanaf februari 2025 is er een nieuwe tentoonstelling te zien: Planten en Planeten. Stoeplantjes-onderzoekster Nienke Beets ontwikkelt samen met twee studenten een plantenquiz. Promovendus Tim Claerhout leverde een bijdrage bij een internationaal botanisch congres in Barcelona. Hij ontwikkelt veel activiteiten op het gebied van *citizen science* (burgerwetenschap). Maxime Boersma probeert het zaadje van de liefde voor planten te leggen bij jonge kinderen. Hard nodig, want de kennis over planten is laag volgens een onderzoek uitgevoerd door Trouw. Al deze activiteiten worden gesteund door de Vrienden en Adoptanten van de Hortus.

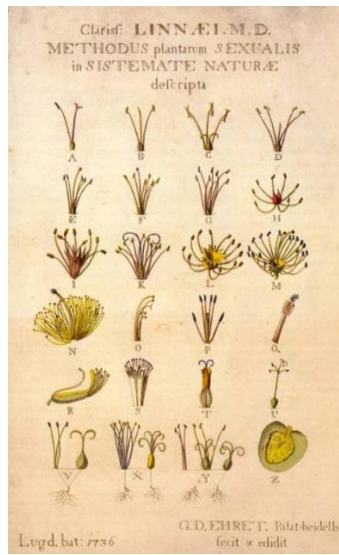
Het prachtig boek *Plant*, dat veel mooie afbeeldingen van planten bevat, was het startpunt van het project *Plant & Insect*. Samen met Simone Smit vroeg Renske Ek zich af waarom we in Nederland niet zo'n overzicht van botanische illustraties hebben, terwijl er veel prachtige collecties zijn. Deze zijn vaak kwetsbaar en niet te zien voor het publiek. De dames ontwikkelden een plan om het Nederlands cultureel erfgoed op dit gebied te ontsluiten. Ze richten de Stichting Natuurhistorisch Erfgoed Digitaal (NED) op. De tijd is er rijp voor: we maken ons zorgen over klimaat en biodiversiteit; planten en insecten zijn essentieel voor ons welzijn; de samenhang tussen mens flora en fauna moeten we op een holistische manier bekijken; de geschiedenis kan ons helpen dat bewustzijn te creëren. Het doel is één digitale plek te maken waar alle collecties te vinden zijn.

In het Rijksmuseum van Oudheden vind je Egyptische voorstellingen. Er zijn veel boekwerken zoals *Systema Naturae* van Linneaus, de Monickx-atlas, het Zeeherbarium van David Landborough, *Historia insectorum generalis* van Jan Swammerdam en natuurlijk de welbekende *Flora Batava*. Esther van Gelder van de Koninklijke bibliotheek heeft geholpen bij het samenstellen van een lijst met sleutelwerken.

Tegel met korenbloem, Egypte, 18de dynastie 1550-1307 v.Chr. Collectie RMO.

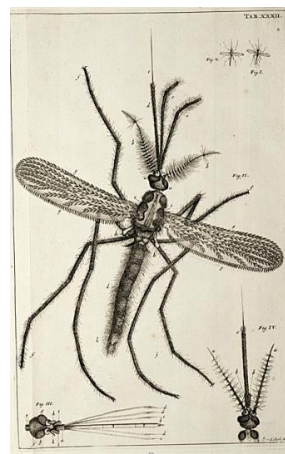
Carl Linneaus, *Genera Plantarum*, 1737
Coll. Natural History Museum, Londen

Haemanthus Africanus, Jan Moninckx, 1699, aquarelle. Collectie UvA, Artis Bibliotheek (Moninckx-atlas).

Treasures of the deep, Zeeherbarium van David Landsborough, 1854. Collectie Herbarium Frisicum.

Jan Swammerdam, illustratie van een mug uit '*Historia insectorum generalis*', 1669. Collectie Rijksmuseum Boerhaave

In 2023 werd een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd waaruit onder meer bleek dat instituten die hun materiaal ter beschikking zouden moeten stellen, enthousiast waren. Simone en Renske starten een pilot om onder andere het volgende te verkennen, toetsen, testen en uit te werken: meerdere disciplines toegankelijk maken aan de hand van één sleutelwerk; een korte film produceren; draagvlak creëren bij potentiële samenwerkingspartners; verkenning van educatieve potentie.

Voor de pilot werd één werk geselecteerd dat inheemse planten en insecten mooi combineerde en dat een boeiend verhaal vertelde over de auteur, een natuuronderzoekster uit het einde van de 17de eeuw:

Der rupsen, begin, voedzel en wonderbaare verandering

van Maria Sybilla Merian. Dit is een werk met prachtige platen van de diverse stadia van rupsen, vlinders en hun waardplanten. Merian heeft hier veel onderzoek naar verricht en was bovendien een begenadigd botanisch kunstenares.

Maria Sibylla Merian, *Der Rupsen begin, voedzel..* 1712 deel 1, ets, (detail). Collectie KB

De doelgroep waar de pilot zich op richt bestaat uit mensen die interesse hebben in erfgoed, cultuur, geschiedenis en/of kunst en mensen werkzaam in het onderwijs of de wetenschap. Renske vertoonde de prachtige film die is gemaakt naar aanleiding van het werk van Merian. Dit smaakt zeker naar meer!

Voor de periode 2025 – 2027 worden aanvragen gedaan bij vier fondsen en worden in totaal tien sleutelwerken toegevoegd. Op 24 januari 2025 wordt een minisymposium georganiseerd.

Wilt u op de hoogte gehouden worden:

info@plantinsect.nl

Nadat er nog enige vragen door Renske waren beantwoord, overhandigde John van Ruiten haar een welverdiend boeket: wat een interessant lezing! Tijdens de borrel na afloop, gesponsord door het Hortus Grand Café, konden we nagenieten.

tekst Adri Mulder, foto's Adri Mulder, afbeeldingen uit de presentatie van Renske Ek